

ZAMONAVIY INNOVATSION O'QITISH VA TA'LIM JARAYONLARINI SAMARALI TASHKIL ETISH METODLARI

Djurabayeva Go'zal Sabirjanovna, Muxamedjonova Fotima Boxodir qizi

Tashkent International University of Education

E-mail: guzalsabirovna43@gmail.com , raxmonberdiyevamusaffo@gmail.com

Annotatsiya. Zamonaviy ta'lim tizimida har bir o'qituvchi duch keladigan eng katta qiyinchilik - bu dars jarayonida o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish va bergan bilimlarini ular sinfdan chiqqandan keyin ham uzoq vaqt davom xotiralarida saqlanib qoladigan tarzda yetkazishdir. Buning uchun sinfdagi tajribani qayta belgilash va o'qitish usullarini samaraliroq qiladigan innovatsion g'oyalarni amalga oshirish kerak. Maqolada o'qituvchilarga o'z o'qitish usullarini qayta kashf qilish va darslarini qiziqarli tarzda olib borishlariga yordam beradigan ba'zi innovatsion g'oyalarni o'rganib chiqiladi. Ta'lim muassasalarida innovatsion usullardan foydalanish nafaqat ta'limni yaxshilash, balki odamlarning imkoniyatlarini kengaytirish, boshqaruvni kuchaytirish va mamlakat uchun inson taraqqiyoti maqsadiga erishish uchun sa'y-harakatlarni kuchaytirish imkoniyatiga ega. Ushbu maqolaning maqsadi talabalarga osonlikcha bilim berish mumkin bo'lgan foydali innovatsion o'qitish usullarini taklif qilishdir.

Kalit so'zlar: *Zamonaviy innovatsion ta'lim, o'rganish, o'qituvchi muammolari, ta'lim samaradorligini oshirish.*

METHODS OF EFFECTIVE ORGANIZATION OF MODERN INNOVATIVE TEACHING AND LEARNING PROCESSES

Djurabaeva Guzal Sabirjanovna, Mukhamedjonova Fatima Bokhodirovna

Tashkent International University of Education

E-mail: guzalsabirovna43@gmail.com , raxmonberdiyevamusaffo@gmail.com

Abstract. The biggest challenge that every teacher faces in the modern education system is to attract the attention of students during the lesson and convey the knowledge they have learned in such a way that it will remain in their memory long after they leave the classroom. This requires implementing innovative ideas that redefine the classroom experience and make teaching methods more effective. This article explores some innovative ideas to help teachers reinvent their teaching methods and make their lessons more engaging. The use of innovative methods in educational institutions has the potential not only to improve education, but also to empower people, strengthen governance and strengthen efforts to achieve human development goals for the country. The purpose of this article is to suggest useful innovative teaching methods that can be easily imparted to students

Key words: *Modern innovative education, learning, teacher's problems, improving educational efficiency.*

Kirish

Bugungi kunda kunda dunyo ta'lim tizimi raqobat tomon odim qadamlab bormoqda. Odamlar o'rganish uchun kurashadilar va yangi o'quv muhitini yaratish uchun ko'p mehnat qiladilar. Ta'limning maqsadi nafaqat darslikni o'rgatish va o'quvchilarni tushunish, balki innovatsion fikrlash ijodiy muhiti va o'z-o'zini ta'minlashdir. Shuning uchun institutlar yaxshi bilim beradigan innovatsion aloqa usullarini o'z ichiga olishi kerak. O'qitishning innovatsion usullarini topish juda muhim mahoratdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ba'zi usullar va yondashuvlar o'rganish qobiliyatini chinakam oshirishi mumkin. O'qitishning ba'zi innovatsion usullari matn, tasvir, audio va video kabi turli xil raqamli media turlarini tinglovchilarga ma'lumot yetkazish uchun integratsiyalashgan ko'p sensorli interaktiv dastur yoki taqdimotga birlashtirish bo'lishi mumkin. Ta'limda o'quvchilarning faolligi,

o'quvchilarning o'rganish yoki o'qitish jarayonida namoyon bo'ladigan e'tibor, qiziquvchanlik, qiziqish va ishtiyoq darajasini bildiradi, bu ularning o'rganish va ta'limda taraqqiyotga bo'lgan motivatsiyasi darajasini oshiradi. Talabalar o'qitilayotgan dars bilan mashg'ul bo'lganda, ular ko'proq narsani o'rganadilar va ko'proq narsani xotiralarida saqlab qoladilar. Ish bilan shug'ullanadigan talabalar ko'proq qat'iyatli bo'lishadi va ishni yakunlashdan xursand bo'lishadi. Shunday qilib, ularning darslarini qiziqarli qilish zarur. Quyida o'qituvchilarga o'qitish usullarini qaytadan ixtiro qilish va darslarini qiziqarli qilishda yordam beradigan ba'zi innovatsion g'oyalar keltirilgan.

Zamonaviy innovatsion o'qitish - bu o'qituvchining o'qitish uslubi va uslubini o'zgartiradigan ijodkorligi va yangiligi. Butun dunyoda ta'lim muassasalari o'quvchilar bilimini oshirish uchun yangi g'oyalar, uslublar, texnologiyaga asoslangan innovatsiyalarni amalga oshirmoqda. Innovatsion o'qitish ta'limning buguni va kelajagi uchun zarur bo'lib, o'quvchilarning o'z imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishiga yordam beradi. Oliy ta'lim talabaning uzoq muddatli intellektual ehtiyojlarini qondirishi kerak, masalan, o'qituvchilar tomonidan yangi materiallarni taqdim etish talabaga yangi tushunchalarga ega bo'lishga yordam berdimi yoki intellektual rag'batlantirishning yangi qirralarini ochdimi yoki talabaning muhim va ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirdimi? Innovatsion o'qitish yangi avlodlarning ta'lim ehtiyojlarini qondirish uchun barcha o'qituvchilar uchun zaruratdir. Biroq, o'qituvchilarning innovatsion o'qitish bo'yicha malakasi innovatsion o'qitish samaradorligiga ta'sir qiluvchi asosiy omil hisoblanadi. Ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ko'plab o'qituvchilar innovatsion o'qitish uchun malakaga ega emaslar [1].

Zamonaviy innovatsion ta'lim usullari

Qilayotgan ishingizni seving. Agar qilayotgan ishingizni chin dildan sevsangizgina qo'lingizdan kelganini bera olasiz. Stresssiz bo'lsangiz, siz ko'proq ijodiy fikrlaysiz va ilhomlanasiz. Ishingizni sevish sizni xotirjam qiladi va yangi g'oyalarni sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

Audio va video vositalarni qo'llash. Mashg'ulotlaringizga audio-vizual materiallarni qo'shing. Darsliklarni modellar, filmlar va tasviriy materiallar bilan to'ldiring. Axborot grafikasi yoki boshqa aqliy xaritalash va miya xaritalash vositalaridan foydalaning, bu ularning tasavvurini rivojlantirish va o'sishiga yordam beradi. Bu usullar nafaqat tinglash qobiliyatini rivojlantiradi, balki tushunchalarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Masalan, siz ba'zi og'zaki tarix materiallarini olishingiz, jonli onlayn munozaralar o'tkazishingiz yoki ommaviy ma'ruzalarni tinglashingiz mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ajoyib slayd-shou yoki taqdimotlar yaratish uchun foydalanishingiz mumkin bo'lgan ko'plab aqlli ilovalar va dasturlar mavjud.

Aqliy hujum metodi. Sinflaringizda aqliy hujumga vaqt ajrating. Ushbu mashg'ulotlar ijodiy natija olishning ajoyib usuli hisoblanadi. Bitta g'oyaga e'tibor qaratadigan bir nechta fikrlar bo'lsa, siz ko'plab g'oyalarga ega bo'lasiz va barchani muhokamaga jalb qilasiz. Ushbu sessiyalar talabalar uchun o'zlarining fikrlarini to'g'ri yoki noto'g'riligi haqida tashvishlanmasdan o'z fikrlarini bildirishlari uchun ajoyib imkoniyat bo'ladi. Boshlashdan oldin ba'zi asosiy qoidalarni belgilang. Siz oddiy aqliy hujum yoki guruhli aqliy hujum yoki juftlashgan aqliy hujum usullaridan foydalanishingiz mumkin [2].

Mustaqil ta'lim darslari. Ba'zi darslar sinfdan tashqarida o'qitilganda ya'ni mustaqil o'qitilganda yaxshiroq o'rganiladi. Darslarga mos keladigan sayohatlarni tashkil qiling yoki shunchaki talabalarni sinfdan tashqarida sayrga olib boring. Bolalar buni yangi va hayajonli deb bilishadi va o'rgatilgan narsalarni tezroq o'rganishadi va eslab qolishlari mumkin. Rol o'ynash deyarli har qanday yoshdagi talabalar uchun eng samarali metod hisoblanadi. Siz faqat yosh guruhiga qarab moslashtirishingiz kerak. Siz hatto maktabgacha yoshdagi bolalarni

o'qitish uchun ham ushbu usuldan foydalanishingiz mumkin; ularning cheklangan e'tiborini jalb qilish uchun uni yetarlicha sodda amalga oshirganingizga ishonch hosil qiling.

Rolli o'yinlar. Rolli o'yinlar orqali o'rgatish bolalarni qulaylik zonasidan chiqishga va shaxslararo munosabatlarni rivojlantirishning ajoyib usuli hisoblanadi. Bu usul, ayniqsa, adabiyot, tarix yoki hozirgi voqealardan dars berayotganingizda foydali bo'ladi. Rol o'ynash usuli talabaga o'quv materialini uning kundalik vazifalariga qanchalik mos kelishini tushunishga yordam beradi

Yangi g'oyalarni xush kelibsiz. Ochiq fikrlash sizga yangi o'qitish usullarini yaratishga yordam beradi. Ochiq fikrli bo'lsada, ba'zida ko'pchiligimiz yangi g'oyalarni istamasligimizni ko'rsatamiz. Agar siz o'qituvchi bo'lsangiz, buni hech qachon qilmang, har doim yangi g'oyalarni qabul qilishga harakat qiling, hatto boshida juda yomon tuyulsa ham.

Boshqotirma va o'yinlar. Boshqotirma va o'yinlar ta'limning bir qismi bo'lgan joyda o'rganish juda qiziqarli bo'ladi. Bolalar darslari o'yinlar orqali kiritilganda o'zlarini o'rganayotganlarini his qilmasliklari mumkin. Boshqotirmalar va o'yinlar bolalarga ijodiy fikrlashga va qiyinchiliklarga dosh berishga yordam beradi [3].

Darslarni hikoya kabi kiriting. O'ylab ko'ring, nega filmlarni katta qiziqish bilan tomosha qilasiz? Siz filmlarni tomosha qilishni yaxshi ko'rasiz, chunki sizni jalb qilish uchun doimo qiziqarli hikoya bor. Shunga o'xshab, o'quv mashg'ulotlari sizni hikoya kabi kiritsangiz, yanada qiziqarli bo'ladi. Agar siz ijodiy bo'lsangiz, hatto matematika darslari ham qiziqarli hikoyalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Zamonaviy innovatsion ta'lim usullari

1. Crossover Learning. Muzeylar va maktabdan keyingi klublar kabi norasmiy sharoitlarda o'qish ta'lim mazmunini o'quvchilar hayotidagi muhim masalalar bilan bog'lashi mumkin. Ushbu bog'lanishlar ikkala yo'nalishda ham ishlaydi. Oliy ta'lim va kollejlarda o'rganish kundalik hayotdan olingan tajribalar bilan boyitilishi mumkin; norasmiy ta'limni sinfdagi savollar va bilimlarni qo'shish orqali chuqurlashtirish mumkin. Ushbu bog'langan tajribalar o'rganish uchun qo'shimcha qiziqish va motivatsiyani keltirib chiqaradi.

Samarali usul bu o'qituvchining sinfdagi savolni taklif qilishi va muhokama qilishi, so'ngra o'quvchilar muzeysiga tashrif buyurish yoki ekskursiyada ushbu savolni o'rganishi, fotosuratlar yoki eslatmalarni dalil sifatida to'plashi, so'ngra o'z topilmalarini sinfdagi baham ko'rishi va individual savol tug'ilishidir. Ushbu o'zaro ta'lim tajribalari ikkala muhitning kuchli tomonlaridan foydalanadi va o'quvchilarga o'rganish uchun haqiqiy va qiziqarli imkoniyatlarni taqdim etadi. O'rganish hayot davomida sodir bo'lganligi sababli, turli xil ta'lim tadbirlari va turli xil sozlamalari bo'yicha tajribaga tayangan holda, kengroq imkoniyat o'quvchilarni yozib olish, bog'lash, eslab qolish va baham ko'rishda qo'llab-quvvatlashdir [4].

2. Argumentatsiya orqali o'rganish. Talabalar o'zlarining fan va matematika haqidagi tushunchalarini professional olimlar va matematiklarga o'xshash tarzda bahslashadi. Argumentatsiya o'quvchilarga qarama-qarshi fikrlarni tushunishga yordam beradi, bu ularning o'rganishini chuqurlashtirishi mumkin. U texnik mulohazalarni hamma o'rganishi uchun ochiq qiladi. Bu, shuningdek, talabalarga boshqalar bilan g'oyalarni takomillashtirishga imkon beradi, shuning uchun ular olimlarning da'volarni aniqlash yoki rad etish uchun qanday ishlashini o'rganishadi. O'qituvchilar o'quvchilarni ochiq savollar berishga, mulohazalarni ko'proq ilmiy tilda takrorlashga va tushuntirishlar yaratish uchun modellarni ishlab chiqishga va foydalanishga undash orqali sinflarda mazmunli muhokamani boshlashi mumkin. Talabalar ilmiy yo'llar bilan bahslashganda, ular navbatchilik qilishni, faol tinglashni va boshqalarga konstruktiv munosabatda bo'lishni o'rganadilar. Kasbiy rivojlanish o'qituvchilarga ushbu strategiyalarni o'rganishga va o'zlarining intellektual tajribasini talabalar bilan to'g'ri baham ko'rish kabi qiyinchiliklarni engishga yordam beradi [4].

3. Tasodifiy o'rganish. Tasodifiy o'rganish rejasiz yoki qasddan o'rganishdir. Bu o'rganilgan narsaga bog'liq bo'lmagan faoliyatni amalga oshirishda paydo bo'lishi mumkin. Ushbu mavzu bo'yicha dastlabki tadqiqotlar odamlarning ish joylarida kundalik ishlarida qanday o'rganishlari bilan bog'liq. Ko'p odamlar uchun mobil qurilmalar kundalik hayotlariga integratsiyalashgan bo'lib, texnologiya qo'llab-quvvatlanadigan tasodifiy o'rganish uchun ko'plab imkoniyatlarni taqdim etadi. Rasmiy ta'limdan farqli o'laroq, tasodifiy ta'lim o'qituvchi tomonidan boshqarilmaydi yoki tuzilgan o'quv dasturiga amal qilmaydi yoki rasmiy diplom berish bilan yakunlanmaydi. Biroq, bu o'z-o'zini aks ettirishga olib kelishi mumkin va bu o'quvchilarni yanada izchil va uzoq muddatli o'rganishlarining bir qismi sifatida bo'lgan narsalarni qayta tasavvur qilishga undash uchun ishlatilishi mumkin [5].

4. Fanni bajarish orqali o'rganish (masofaviy laboratoriyalar orqali). Masofaviy laboratoriya tajribalari yoki teleskoplarni boshqarish kabi haqiqiy ilmiy vositalar va amaliyotlar bilan shug'ullanish fanni o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish, kontseptual tushunishni yaxshilash va motivatsiyani oshirishi mumkin. Ilk bor olimlar va universitet talabalari uchun ishlab chiqilgan maxsus jihozlardan masofadan foydalanish endilikda stajyor o'qituvchilar va maktab o'quvchilari uchun kengaymoqda. Masofaviy laboratoriya odatda apparat yoki asbob-uskunalar, uni boshqarish uchun robot qo'llar va eksperimentlar ochilganda ko'rish imkonini beruvchi kameralardan iborat.

Masofaviy laboratoriya tizimlari foydalanuvchilarga qulay veb-interfeyslar, o'quv dasturlari materiallari va o'qituvchilar uchun malaka oshirish orqali ishtirok etishdagi to'siqlarni kamaytirishi mumkin. Tegishli yordam bilan masofaviy laboratoriyalarga kirish o'qituvchilar va talabalar uchun amaliy tadqiqotlar va darsliklarni o'rganishni to'ldiradigan bevosita kuzatish imkoniyatlarini taklif qilish orqali tushunishni chuqurlashtirishi mumkin. Masofaviy laboratoriyalarga kirish ham bunday tajribalarni oliy ta'lim sinfiga olib kirishi mumkin. Masalan, oliy ta'lim fanlari darslarida o'quvchilar yuqori sifatli, uzoq teleskopdan tungi osmonni kuzatish uchun foydalanishlari mumkin [6].

Xulosa

Ushbu maqolada talabalarga o'z ko'nikmalarini o'rgatishning yangi usullarini berish orqali sinfda innovatsion o'qitish va o'qitish usullariga e'tibor qaratilgan. O'qituvchilarni sinfda yangi usul texnologiyasini qo'llashga va material mazmunini o'zgartirish uchun multimediyadan foydalanishga undash orqali erishilgan. Bu o'qituvchiga darslarni mazmunliroq ifodalashga yordam beradi. Yangi usullarni qo'llash orqali talabalar ko'proq e'tibor berishga va ma'lumotni yaxshiroq xotiralarida saqlashga undaydi. O'qitishning asosiy maqsadi ma'lumot yoki bilimni talaba ongiga etkazishdir. O'qitish muvaffaqiyatli muloqot uslubiga bog'liq. Innovatsion o'qituvchilar va fakultet ishlab chiquvchilari bir-biriga muhtoj.

Adabiyotlar

1. BPP (2000), Success in your Research and Analysis Project. • CFA Level 2 Book Edition 2000
2. Chou, P. T. (2010) 'Advantages and disadvantages of ESL Coursebooks'. The Internet TESL Journal Vol. XVI (11).
3. Dunn, Philip (2001) Interpretation of Accounts. Uk, Student Accountant January 2001
4. Ryshke, R. (2012) What schools can do to encourage innovation. Extracted from <http://rryshke.wordpress.com/2012/02/26/what-schoolscan-do-to-encourage-innovation/>
5. Teo, R. & Wong, A. (2000). Does Problem Based Learning Create A Better Student: A Reflection? Paper presented at the 2nd Asia Pacific Conference on Problem –Based Learning: Education Across Disciplines, December 4-7, 2000, Singapore.
6. Vaughan, T. (1998). Multimedia: Making it Work (4thEd.), Berkeley, CA:Osborne/McGraw-Hill.